

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*

MODEL OF PARTICIPATION IN EDUCATION MANAGEMENT FOR COMMUNITIES
AND SCHOOLS IN NEW ERA UNDER PATTHUMTANI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 1

¹เพิก เลิศวังพง Perk Lerswongpong, ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit,

³ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Teerawitthayalers

^{1,2}มหาวิทยาลัยออร์ทงกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: perk12345@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิผลรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบฯ และขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งสิ้น 431 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการพัฒนารูปแบบได้ 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ 1) การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การการตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์ องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาได้ 2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม 3) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ 5) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ผลการประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การมีส่วนร่วม, การจัดการศึกษาของชุมชน, สถานศึกษายุคใหม่

Abstract

The purpose of this research was to develop and evaluate model of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1. There was divided into four steps; Step 1: Study condition, problems, and guidelines the model of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1. Step 2: Develop the model of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1. Step 3: Evaluate the model and, Step 4: Try out the model of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1. Sample was 431 people, they consisted of basic education board and parents. Using the table of Krejcie; & Morgan. and stratified random sampling. The research instrument was questionnaire, interview, evaluate feasibility and benefit. It was analyzed using basic statistics and content analysis. The results revealed that 1) Status of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1 in overall, performance was at highest level. The result of model development consisted of 2 components. Component 1 was participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1, there were 6 steps, such as 1) Study problems/Setting policy 2) Planning 3) Decision making for action 4) Follow the plan 5) Evaluation and 6) Co-benefits component. Component 2 was arrangement in education management for schools in new era such as 1) Critical thinking and problem solving 2) Creativity and innovation 3) Collaboration teamwork and leadership 4) Communication information and media literacy 5) Cross-cultural understanding 6) Computing and IT literacy 7) Career and learning skills 8) Compassion. The result of evaluate feasibility and benefit was at highest level.

Keywords: Model, Participation, Education Management for Community, School in New Era

บทนำ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษาเป็นการเปิดโอกาสในการจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครองต้องนำกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาใช้ในทุกระดับ ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชนอย่างแท้จริง ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนที่จะให้การสนับสนุนทรัพยากรการศึกษามากขึ้น ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ เกิดเรียนรู้ซึ่งกัน และกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะทำงานและทางอ้อมร่วมวางแผนทาง นโยบาย การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษานับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กหากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพี่ครูแม่ให้ความรู้ด้านวิชาการด้านภูมิปัญญากับบุตรหลานย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่มส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียน รวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 102 โรงเรียน จำนวนครู 2,261 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 37,191 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. 2563) ส่วนใหญ่อยู่ในวัดซึ่งในอดีตพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสได้ให้ความอนุเคราะห์ให้พื้นที่วัดเพื่อสร้างโรงเรียน โดยการสนับสนุนของทางราชการและบ้าน หรือชุมชนเพื่อเป็นสถานที่ที่บ่มเพาะทางความรู้ให้แก่บุตรหลานในอนาคตจนถึงปัจจุบัน ฉะนั้น บ้าน วัด โรงเรียนจึงเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญทั้งหมด วัดมีบ้านและโรงเรียนให้การอุปถัมภ์ค้ำชูทำนุบำรุงพระศาสนา บ้านก็มีวัดคอยให้สติ เตือนใจ รวมทั้งจิตวิญญาณ และมีโรงเรียนคอยสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน โรงเรียนมีวัดที่ให้การสนับสนุนอบรมสั่งสอนในศีลธรรมและมีบ้านที่คอยให้การสนับสนุนให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยอาจเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ ความรู้ในเรื่องที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นๆ ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีพระและมีผู้นำชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานในโรงเรียน การจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาวิธีดำเนินการ หาแนวร่วมจากสถาบันที่มีอยู่ในชุมชนหรือบริเวณที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในจัดการด้านการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ การบริหารงานในโรงเรียนจะเกิดประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารและผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้เพื่อให้โรงเรียนมีศักยภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันและอนาคต (อัคราธร สังมณีโชติ,

2550) บริบทในการจัดการศึกษาได้เปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ดังที่ เสรี พงศ์พิศ (2551) ได้กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษานั้นต้องทำเพื่อปวงชน การจัดการศึกษาต้องเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมกันตั้งเป้าประสงค์ในการดำเนินการอย่างแน่วแน่ รวมทั้งต้องมีการประสานให้เกิดเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ การสร้างชุมชนเรียนรู้ (Learning community) ตลอดจนความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จึงจะทำให้การจัดการศึกษาเกิดมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า ผลการตรวจสอบโรงเรียนทั้ง 102 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีโรงเรียนจำนวน 44 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 43.13) เท่านั้นที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างได้ผล และประสบความสำเร็จในการบริหารงานเป็นที่นิยมของผู้ปกครอง และนักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา จึงเป็นจุดสนใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดที่จะให้ชุมชนได้ร่วมพัฒนาจัดการศึกษาอย่างได้ผลประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข อันจะนำไปสู่การบรรลุซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์และเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาที่สำคัญที่จะนำไปขยายผลกับโรงเรียนอื่นๆ รวมทั้งจะช่วยให้ได้คำตอบหรือข้อค้นพบแนวทางหรือรูปแบบในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและในด้านการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนโรงเรียนที่เหลืออีกจำนวน 58 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 56.86) นั้นพบว่า มีปัญหาด้านการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ เนื่องจากผู้ปกครอง และชุมชนยังไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องจากผู้ปกครองมีภาระงานมาก ทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การทำมาหากิน การย้ายถิ่นฐาน การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังไม่ให้ความสำคัญกับชุมชนเท่าที่ควร และการโยกย้ายผู้บริหารบ่อยๆ และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียน ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้ต้องเผชิญกับภาวะวิกฤติการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะจังหวัดปทุมธานีที่มีแนวโน้มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มีการแพร่กระจายของโรคไปยังหลายพื้นที่ต่างๆ เพิ่มมากขึ้นทางคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายภายใต้พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2548 กระทรวงสาธารณสุขจึงได้แจ้งเตือนให้หลีกเลี่ยงการเดินทางเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว จากผลกระทบจากการระบาดครั้งใหญ่นี้จึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา แนวโน้มของการศึกษาไทยในอนาคตกับความท้าทายของโลก (การศึกษา) ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทุกภาคส่วนที่ต้องปรับตัวสู่โหมด “ออนไลน์” ปัญหาด้านสื่ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้วยออนไลน์ที่ยังไม่มีความพร้อมในการเรียนจึงเป็นภาระของผู้ปกครอง ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนสังคมอย่างมาก ทำให้ผู้ปกครอง และชุมชนยังไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อการที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2563) ซึ่งจะเห็นได้จากผลจากการศึกษาวิจัยของศศิธร สุวรรณดี (2547) ที่ได้ทำการวิจัยในเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัด และชุมชนในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัดและชุมชนในภาพรวม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่งผล 6 งาน คือ งานการให้บริการชุมชน งานการรับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากชุมชน งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับ

ชุมชนและหน่วยงานอื่น งานเกี่ยวกับการเป็นคณะกรรมการของโรงเรียน งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ และงานการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและการจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติและสนับสนุนให้การดำเนินงานและการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ นั้น การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วัด และชุมชน เป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน รวมทั้งวัดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยยึดหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนร่วม ทำให้ผู้มีส่วนร่วมได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมชื่นชมผลงานและร่วมประเมินผลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งขององค์การเกิดความรักความเอื้ออาทรต่อโรงเรียนและผู้ร่วมงานทุกคนซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนเกิดการพัฒนาลู่ประสิทธิภาพและมีคุณภาพอย่างสูงสุดในโอกาสต่อไป (พจนารถ วาดกลืน, 2556) และการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถพัฒนางานในโรงเรียนให้ ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพโดยที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้นั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อการนำพาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายคือผู้บริหารโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยิ่งในยุคที่มีการพัฒนาการศึกษาอยู่ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งหากผู้บริหารโรงเรียนเลือกใช้วิธีการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมแล้ว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนย่อมเกิดความพอใจและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในทุกๆ ด้าน (อัคราธร สังมณีโชติ, 2550)

จากการที่ผู้วิจัยในฐานะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สังเกตและสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ กลับพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดังกล่าวยังมีส่วนน้อยที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ปัญหาที่พบคือในเรื่องของการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนทั้งหมดนั้นมักจะเป็นไปตามผู้บริหารโรงเรียนนั้นๆ กำหนด ทั้งนี้ หากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชน บ้าน วัด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง สถานประกอบการ รวมทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ก็จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2563) และจากการสังเกตการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากลับพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา สังเกตได้จากการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองของแต่ละโรงเรียนยังมีน้อยมาก ซึ่งนับว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ยังไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นต้นแบบและใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการบริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
4. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ หนังสือ และตำรา เอกสาร รวมถึงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์) ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา ยุคใหม่

1.2 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน จำนวน 102 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 4,328 คน (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) รวมทั้งสิ้น 4,328 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie; & Morgan (1970) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 431 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย กระบวนการมีส่วนร่วม จำนวน 6 ชั้น คือ 1) การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์

1.3 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และผู้ปกครอง จำนวน 3 คน รวมจำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตำแหน่งประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท 3) ผู้นำชุมชน ตำแหน่งประธานชุมชน และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท 4) ผู้ปกครอง เป็นผู้ปกครองของนักเรียนในระดับประถมศึกษา (ป. 6) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังนี้

2.1 ยกร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลสำหรับการยกร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย กระบวนการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การการตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์หาข้อสรุปร่วม และจัดทำผลการสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2. ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม การใช้ภาษา และนำข้อเสนอแนะไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจัดทำร่างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในด้านความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 12 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานโรงเรียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารชุมชนหรือประธานชุมชนที่ดูแลด้านการจัดการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท หรือมีประสบการณ์/ผลงานทางการจัดการศึกษาของชุมชน 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลงานหรือรางวัลหรือเป็นที่ปรึกษาของโรงเรียน จำนวน 4 คน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

3.1 การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ทำการประเมินด้านความเป็นไปได้และความจำเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ตามแนวทางของ Stufflebeam (1978) โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน จำแนกเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 102 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 4,328 คน (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) รวมทั้งสิ้น 4,328 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 354 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

3.4 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

โดยผู้วิจัยนำรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ไปทดลองใช้กับโรงเรียนวัดสะแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ระยะเวลาในการทดลองใช้ 1 ภาคการศึกษา ของปีการศึกษา 2565 และนำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สมบูรณ์ ต่อไป

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด 3 อันดับ คือ ข้อ 3 การการตัดสินใจดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.56), ข้อ 5 การประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.62) และข้อ 1 การศึกษาปัญหา /กำหนดนโยบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.57) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม

สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การศึกษาปัญหา /กำหนดนโยบาย	4.56	0.57	มากที่สุด
2. การวางแผน	4.53	0.58	มากที่สุด
3. การการตัดสินใจดำเนินการ	4.62	0.56	มากที่สุด
4. ปฏิบัติตามแผน	4.50	0.58	มาก
5. การประเมินผล	4.57	0.62	มากที่สุด
6. การร่วมรับผลประโยชน์	4.52	0.60	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.55	0.59	มากที่สุด

1.2 ผลการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1. การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย ปัญหาที่พบ คือ กระบวนการนโยบายของสถานศึกษา ยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์ ความพร้อมของภาครัฐ วัฒนธรรมการเมือง และความพร้อมของประชาชนมีน้อย ยังไม่สามารถมาเชื่อมโยงเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมได้ ไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน ด้านเจ้าหน้าที่รัฐที่เคยชินต่อการกระทำ และการติดต่อสื่อสารในคนกลุ่มเดียวกัน ดังนั้นการใช้ภาษาที่คิดว่าประชาชนต้องเข้าใจการดำเนินงานการประเมินผลโครงการขององค์กรรัฐ จึงมีผลต่อการทำงานร่วมกัน ขาดความพร้อม และมีข้อบกพร่องในหลายประการ เช่น ขาดองค์กรท้องถิ่นที่เหมาะสม ขาดบุคคลที่ทำงานเพื่อประชาชนอย่างเต็มที่ ความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับผู้นำชุมชน เช่น ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง และด้านระบบราชการยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และผลทางเศรษฐกิจในชุมชน ความเสื่อมศรัทธา ความไม่ผูกพันกับชุมชน การไม่มี เวลาว่าง ขาดความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน และความขัดสนส่วนบุคคล ในส่วนผู้ปกครองมีภาระมาก เช่น ด้านการเงิน เวลา จึงไม่สามารถร่วมมือกับโรงเรียนได้เต็มที่

2. การวางแผน ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดการวางแผนงานที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนมีน้อย ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนน้อยลง ไม่มีการแต่งตั้งผู้ที่มาทำงานกับชุมชน ไม่กำหนดบทบาทที่เหมาะสมให้แก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้สนับสนุน ไม่มีโอกาสได้ร่วมวางแผนงานกับโรงเรียน เช่น เป็นผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลที่เกิดขึ้น ขาดความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ การประชุมขาดความต่อเนื่อง และพร้อมเพรียง ระบบข้อมูลขาดการวางแผนด้านคุณภาพ ทำให้การตัดสินใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึก และประสบการณ์เดิมประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน การวางแผนงานบริหารโรงเรียนไม่เป็นรูปธรรมทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหา มีความหลากหลาย ไม่ถี่ถ้วนรอบคอบ เพราะเป็นการระดมแนวคิดจากบุคคลที่มีความรอบรู้อาชีพที่หลากหลาย การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ร่วมสนับสนุนส่งเสริม ร่วมดำเนินการบริหารจัดการศึกษา

3. การการตัดสินใจดำเนินการ ปัญหาที่พบ คือ ชุมชนยังขาดการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ไขปัญหาด้วยความเสียสละและเต็มใจ สมครใจ มากกว่าจะถูกขอร้องแกมบังคับการเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจละเอียดถี่ถ้วนมีโอกาสผิดพลาดน้อย ก่อให้เกิดผลดีแก่หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ยังมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารน้อยประชาชน/ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจใน ด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก การมีส่วนร่วมเชิง ไม่แข่งขัน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจะไม่คำนึงถึง ความสำคัญ นโยบาย ไม่มีความสนใจจากผล การกระทำกิจกรรมต่างๆ ผู้มีส่วนร่วมไม่เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมนั้น ยินยอม ปฏิบัติตามและรวมถึงตกลงยอมรับ ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ ส่วนตัวของผู้บริหารและครูขาด ความสัมพันธ์อันดี กับชุมชน บุคลากรฝ่ายบริหารไม่ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนร่วม ผู้บริหารไม่อยู่บริหาร โรงเรียน จำบุคคลที่ช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ ทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ ไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชน ครูมีทัศนคติไม่ดีต่อชุมชน ประพฤติตัวไม่เหมาะสม และกีดกันการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนผู้บริหารไม่ อยู่บริหารโรงเรียน จำบุคคลที่ช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ ทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ ไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้ง กับชุมชน ครูมีทัศนคติไม่ดีต่อชุมชน ประพฤติตัวไม่เหมาะสม เกิดข่าวในทางไม่ดีในสังคมบ่อย ๆ ส่งผลกระทบ ต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน

4. การปฏิบัติตามแผน ปัญหาที่พบ คือ ผู้มีส่วนร่วมขาดแรงจูงใจในการร่วมงานกับ สถานศึกษา มุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ ผู้บริหารมีการทุจริต ต่อการปฏิบัติงาน เช่น เรื่องงบประมาณ การบริหาร ไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ ส่งผลให้ประชาชน ชุมชนขาดความเชื่อมั่น ไว้วางใจ ชุมชนไม่สามารถตรวจสอบการ ใช้งบประมาณของสถานศึกษา มีกระบวนการทุจริต เอาแต่พวกพ้อง การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงไม่ประสบ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ขาดการประสานงาน การมีส่วนร่วมที่แท้จริง มีแต่ชื่อเป็นกรรมการจึงไม่สามารถ ตรวจสอบสถานศึกษาได้ และทัศนคติเชิงลบของชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา การปฏิบัติงานร่วมกันยังมีแนวคิดที่ ขัดแย้ง ไม่มีการประชาสัมพันธ์ อธิบายให้ชัดเจน การตรวจสอบของชุมชนไม่สามารถตรวจสอบการใช้ งบประมาณของสถานศึกษา มีกระบวนการทุจริต เอาแต่พวกพ้อง เช่น เรื่องงบประมาณ การบริหารไม่เป็นไป ตามที่วางแผนไว้ การปฏิบัติงานตามแผนงานของสถานศึกษาไม่โปร่งใส

5. การประเมินผล ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ตรวจสอบ ประเมินผลการทำงานของสถานศึกษาอย่างจริงจัง การริเริ่ม และติดตามในกระบวนการ กำหนดความต้องการ

ร่วมกิจกรรม สนใจในผลจากการพัฒนา การควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการของโรงเรียน ควรกำหนดการประเมินผล ในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วม แก้ไขปัญหาด้วยความเสียสละและเต็มใจ สมัครงใจมากกว่าจะถูกขอร้องแกมบังคับ ประชาชนขาดการติดตาม ประเมินผลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ร่วมสนับสนุนส่งเสริม ร่วมดำเนินการบริหารจัดการศึกษา ขาดทักษะและประสบการณ์ในวิธีการทำงานร่วมกัน ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการแจ้งเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลที่โรงเรียนดำเนินการให้ผู้ปกครองทราบ

6. การร่วมรับผลประโยชน์ ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาคิดว่า โครงการนั้นประสบความสำเร็จ โดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาประชาชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้บริหารไม่ใช้ภาวะผู้นำให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของทีมในการตัดสินใจ ซึ่งต้องมาจากการตัดสินใจร่วมกัน การบริหารความขัดแย้งเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม มีการให้ผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มที่สนิทสนมเท่านั้น การบริหารขาดความโปร่งใส การร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันไม่ชัดเจน โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเพียงพอ

1.3 ผลการศึกษาแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1. การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย วางนโยบายการมีส่วนร่วม โดยวิเคราะห์วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และชี้แจงปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงาน และแนะนำหรือให้คำปรึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน แบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารให้ผู้ปฏิบัติ คนในองค์กรหรือ ทีมงาน เพราะต้องการให้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กรที่เป็นรูปธรรม มีนโยบายการมีส่วนร่วมเชิงแข่งขัน ด้วยการริเริ่ม และติดตามในกระบวนการ กำหนดความต้องการ ร่วมกิจกรรม สนใจในผลจากการพัฒนา ตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิด (ตัดสินใจ) วางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามผล ผลการมีส่วนร่วมในแต่ละเรื่องนั้นมีความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรง (Reinforcement) ในการทำงานของผูปฏิบัติ การพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลายเป็นไป อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ

2. การวางแผน คือ มีการวางแผน การประสานงานที่ดีทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้บริหารควรวางแผนในการระดมทรัพยากร สรรพกำลังในท้องถิ่น เช่น ความรู้ ทักษะ แรงงานและทุนที่ต้องใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งจะช่วยลดภาระของรัฐ และพัฒนาการศึกษา รวบรวมแนวคิด ภูมิปัญญาของชุมชนมาปรับใช้ในกระบวนการบริหาร โรงเรียนร่วมกับชุมชน มีการบริหารความขัดแย้งให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และสมาชิกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การสรรหาเครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรหาแนวทางในด้านอุปสรรคและปัญหาของการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เสริมสร้างความสุจริต และยุติธรรมภายใต้ระบอบประชาธิปไตย การให้มีส่วนร่วมจากประชาชนเสมือนการให้ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงาน

3. การตัดสินใจดำเนินการ คือ สร้างการตื่นตัวของประชาชน การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดพลังพัฒนาสถานศึกษาที่เข้มแข็ง อันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงใน การพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ส่งเสริมการตัดสินใจ พัฒนาระบบราชการ ตลอดจนการบริหารงาน เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ก็จะช่วยให้การตรวจสอบการ ทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สร้างความมั่นใจว่า ความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนได้รับการตอบสนอง และช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา และโครงการต่าง

ๆ เป็นไปด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคม หาแนวทางให้ผู้มีส่วนร่วมมีการตัดสินใจดำเนินการ เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม และรวมถึงตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ การมีส่วนร่วมในฐานะเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียน

4. การปฏิบัติตามแผน คือ ปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเกิดจากการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบของบุคลากรทุกฝ่าย ตามแผนที่โรงเรียนกำหนดไว้ มีการมอบหมายงาน การจัดสรรทรัพยากร อย่างเหมาะสม มีการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย การประสานงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ลงมือปฏิบัติจริงตามโครงการ/กิจกรรมตามแผน มีการดำเนินงานมีการติดตามประเมินผลงานทุกชั้นตอน โดยคณะทำงานทุกคนเพื่อรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ร่วมกัน มีการปรับ/พัฒนาแผน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และนำไปสู่ผลสำเร็จ สมาชิกทุกคนของโรงเรียน/เครือข่ายมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของโรงเรียน

5. การประเมินผล คือ ผู้บริหารมีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับแผนพัฒนาของโรงเรียนโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและมีการเผยแพร่ต่อสาธารณชน มีการขยายผลผลความสำเร็จของโรงเรียน เชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างโรงเรียนในสังกัด ประเมินผลโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยใช้สารสนเทศของโรงเรียนด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเชื่อมโยงและให้บริการได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม การติดตามและประเมินผลนำผลจากการประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. การร่วมรับผลประโยชน์ คือ ผู้บริหารมีกำหนดการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายการร่วมรับผลประโยชน์ชัดเจน โปร่งใส การร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมกัน ทำให้การมีส่วนร่วมมีการปรึกษาหารือในหลายๆ โอกาส โดยการกำหนดเป้าหมายของงาน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในทางเลือกของวิธีการตัดสินใจ ตลอดจนตรวจสอบและประเมินทางเลือกในการตัดสินใจต่างๆ ทำให้มีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลผลิตหรือผลงานก็จะออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหาร และผู้ร่วมงานทุกระดับ สร้างความเป็นประชาธิปไตยในสถานศึกษา ช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

2. ผลการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ 1) การศึกษาปัญหา /กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การการตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์องค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาได้ 2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม 3) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ 5) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย

3. ผลการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ O โดยรวม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดของความเป็นไปได้ ได้แก่ การประเมินผล และความเป็นประโยชน์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด ได้แก่ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี และมีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ประเด็นในการตรวจสอบ	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน						
1. การศึกษาปัญหา / กำหนดนโยบาย	4.53	0.80	มากที่สุด	4.58	0.53	มากที่สุด
2. การวางแผน	4.55	0.55	มากที่สุด	4.54	0.56	มากที่สุด
3. การตัดสินใจดำเนินการ	4.56	0.38	มากที่สุด	4.56	0.58	มากที่สุด
4. ปฏิบัติตามแผน	4.53	0.80	มากที่สุด	4.58	0.53	มากที่สุด
5. การประเมินผล	4.65	0.65	มากที่สุด	4.45	0.34	มากที่สุด
6. การร่วมรับผลประโยชน์	4.57	0.54	มากที่สุด	4.56	0.54	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่						
1. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมี วิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาได้	4.53	0.57	มากที่สุด	4.60	.55	มากที่สุด
2. ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม	4.51	0.56	มากที่สุด	4.54	.44	มากที่สุด
3. ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	4.57	.55	มากที่สุด	4.57	.55	มากที่สุด
4. ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ	4.60	0.50	มากที่สุด	4.55	.34	มากที่สุด
5. ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม	4.55	0.44	มากที่สุด	4.54	.55	มากที่สุด
6. ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทัน เทคโนโลยี	4.60	0.50	มากที่สุด	4.67	.56	มากที่สุด
7. ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้	4.60	0.53	มากที่สุด	4.56	.55	มากที่สุด
8. มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย	4.60	0.50	มากที่สุด	4.67	.56	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.63	0.55	มากที่สุด	4.58	0.54	มากที่สุด

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความตระหนัก และมีความรู้ความเข้าใจ ให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย รวมทั้งอัตลักษณ์ของโรงเรียน และการประเมินผลการจัดการศึกษาร่วมกัน ทำให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจปัญหา และดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้นร่วมกันจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของนุชา สระสม (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดพระ อินทร์ทรงช้างเอราวัณ ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจโดยยึดหลักความอาวุโส 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโดยให้เกียรติผู้ที่มีบารมีหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการตามความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 4) การมีส่วนร่วมในการประสานประโยชน์ร่วมกัน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแบบกัลยาณมิตร โดยมีผลความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ 1) การมีส่วนร่วม ในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ โรงเรียนจัดการศึกษาได้มาตรฐาน ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการ ประกันคุณภาพโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร คือ นักเรียน การจัดการศึกษา การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ บ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของสายฝน วิบูลรังสรรค์ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง ส่วนใหญ่มีลักษณะการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับเบื้องต้น ได้แก่ ร่วมรับรู้ รับฟัง และร่วมงาน แต่ในส่วนราชการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผล ยังเกิดขึ้นน้อยมาก อีกทั้งการแสดงบทบาทของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายังขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นผู้กำหนด แต่ในส่วนความถี่ของการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น สถานศึกษาทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกัน ผลการสร้างและนำรูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมไปใช้ประเมินและพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมที่ได้ มีกระบวนการประเมิน 5 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อม การวางแผนการประเมินการดำเนินการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และการสะท้อนกลับ การนำเสนอผลและนำไปใช้และเมื่อนำรูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมที่ได้ไปใช้ พบว่า ทำให้เกิดพัฒนาการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น นั่นคือ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผลมากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งยังมีโอกาสได้มีส่วนร่วมเป็นผู้คิดริเริ่มเองแทนการถูกกำหนดบทบาทจากทางสถานศึกษาเท่านั้น ผลการประเมินการใช้รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมพบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมในระดับมากเนื่องจาก เป็นการกระตุ้นให้บุคลากรทั้งในสถานศึกษาและชุมชนได้เกิดความตระหนักในการประเมิน และการพัฒนาการมีส่วนร่วมร่วมกัน

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ 1) การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับ ผลประโยชน์องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และ แก้ไขปัญหาได้ 2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม 3) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ 5) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติหลักสำคัญของ การจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 9 (2) โดยให้มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นได้มี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) กระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมจากบุคคล องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน นอกจากนั้นตามมาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับ บุคคล องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็ง ของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความ ต้องการของชุมชน โดยเฉพาะมาตรา 40 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอุดมศึกษา ที่ต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่ กำกับ ส่งเสริมสนับสนุน กิจการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทน องค์กรชุมชน ผู้แทนองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นๆ ในพื้นที่ และผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความรอบรู้ ความชำนาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามา มีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษา และหมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตรา 36 บัญญัติไว้ว่าให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและอยู่ ภายใต้อำนาจกำกับดูแลของสภาสถานศึกษาและการจัดการศึกษาให้เกิดผลดีมีประสิทธิผลตรงตามความ ต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครองต้องนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มาก ที่สุด รวมทั้งที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) คือ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดการศึกษา (พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ, 2556) ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด การศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและ ชุมชนช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครอง และชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาและให้ความร่วมมือกับ สถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วย ความเต็มใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของเสาวภา ไพทยวัฒน์ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบในการพัฒนา บ้าน(บ) ว(วัด) ร(โรงเรียน) รวมถึงส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่ ที่มาทำงานร่วมกัน รูปแบบดังกล่าวนี้สามารถดำเนินการได้ในชุมชนยุคปัจจุบัน โดยมีปัจจัยสนับสนุน อาทิ ด้าน งบประมาณ การวางแผน การจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับชุมชน ความต้องการของชุมชน และผลที่ปรากฏกับชุมชนใน

การดำเนินงานทุกขั้นตอนทั้งผู้กำหนดแผนงานและผู้ปฏิบัติงานได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประสาน และร่วมประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะส่งเสริมการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบของรูปแบบฯ ทั้ง 2 องค์ประกอบเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่เป็นอย่างมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคใหม่ หรือศตวรรษที่ 21 ที่สถานศึกษายุคใหม่โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูล และสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต เพื่อพัฒนาทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตคือการเรียนรู้ 3R x 8C และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษาที่เป็นสำคัญทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของอดิเรก บุญคง (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบทจังหวัดศรีสะเกษ มีองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านของรูปแบบมีความสอดคล้องกับประสิทธิผลความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพัฒนา คุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบท โดยรวมในระดับสอดคล้องอย่างยิ่งทุกด้าน คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกและกระบวนการ วิธีการดำเนินการ ประเมินผล และเงื่อนไขของความสำเร็จ และองค์ประกอบมีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนด้านที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ ด้านจุดมุ่งหมายด้านวิธีการดำเนินการและด้าน เงื่อนไขความสำเร็จ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยประชาชนแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหา มีอำนาจในการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ มีการเข้าร่วมกระบวนการทำงานที่อาศัยความพร้อมเพรียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทั้งด้านการงานและจิตใจที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จ รวมถึงการสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ รูปแบบประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย การวางแผน การการตัดสินใจดำเนินการ ปฏิบัติตามแผน การประเมินผล การร่วมรับผลประโยชน์ และองค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาได้ 2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม 3) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ 5) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) ทักษะ

1.2 ควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาและเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับสังกัดอื่น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับหน่วยงานอื่น เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). เอกสารประกอบการอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

นุชา สระสม. (2560). การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดสังข์ กรุงเทพมหานคร. คุษุณีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พจนารถ วาดกลิ่น. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานด้านวิชาการโรงเรียนในสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ. (2556). รวบรวมกฎหมายการศึกษาเข้าสู่โครงสร้างใหม่กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.

ศศิธร สุวรรณดี. (2547). คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนเทศบาล เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สายฝน วิบูลย์สรณ์. (2550). การพัฒนารูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วม สำหรับประเมินและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. คุษุณีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2563). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1.

เสรี พงศ์พิศ. (2551). ฐานคิด: จากแผนแม่บทสู่วิสัยทัศน์ชุมชน. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา.

เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2559). ปราชญ์การณ์ทางสังคมของชุมชนป้อมมหากาฬ มิติใหม่ในเส้นทางการเป็นสมัยใหม่ของไทย. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- อดิเรก บุญคง (2554). รูปแบบการจัดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบท จังหวัดศรีสะเกษ. ดุษฎีนิพนธ์ ปรินญาดุขฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัคราธร ส้มณีโชติ. (2550). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของชุมชน. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.